

NATUR OG MILJØ BULLETIN NORGES NATURVERNFORBUND

Dødsstøt for hovedflyplassen?

side 5

Strid om norsk krafteksport

side 3

Klimaet kan løpe løpsk

siste side

Tåler vi gift bedre enn svensker?

side 4

Berge høster storm

side 11

GÅTT ødelegger miljøet

Frihandelsavtalen som de 105 GATT-landene etter planen skal undertegne 7. desember vil påskynde ødeleggelsen av de tropiske regnskogene og øke forurensningen i industri-landene. Avtalen kan også true internasjonale avtaler om å redusere utslippene av CO₂ og KFK-gasser, mener internasjonale miljøorganisasjoner.

RAGNHILD SVED

Hensikten med den såkalte Uruguay-runden i GATT er å fjerne handelshindringer som subsidier og import- og eksportrestriksjoner. Miljøvirkningene blir overhodet ikke vurdert, og stiller formuleringer om «bærekraftig utvikling» i andre internasjonale fora i et grellt lys.

For eksempel forpliktet ministrene som undertegnet Bergens-erklæringen tidligere i år seg til å påskynde dialogen i GATT om sammenhengen mellom miljø- og handelspolitikk. Men i praksis har ingenting skjedd.

Store, internasjonale miljøorganisasjoner som WWF og Friends of the Earth hevder at GATT virker negativt på miljøet og at situasjonen blir enda verre etter Uruguay-runden. Resultatet blir økt hogging og brenning av regnskogen i Sør, mens straffetiltak vil hindre industrien i Nord om de vil legge om til renere produksjonen, sier Charles Arden-Clarke i WWF International til bladet New Scientist.

Miljø mot GATT

Land i den 3. verden bruker ofte eksportkontroll til å beskytte

sine naturressurser. Ett eksempel er Indonesia, som i 1985 forbød eksport – men ikke hogging – av regnskogtømmer. Forbudet ble begrunnet med miljøhensyn, mens i-landene ser det som et proteksjonistisk tiltak. EF bruker GATT-reglene til å få forbudet opphevet, og hevder at Indonesias egentlige hensikt er å bruke tømmeret i egen industri. Dersom dette er hensikten, er forbudet i strid med GATT-reglene, som krever at innen- og utenlands industri skal behandles likt.

Slik GATT-avtalen praktiseres i dag har Indonesia sluppet straffetiltak, men hensikten med Uruguay-runden er å stramme inn reglene. Liknende bekymringer gjelder ikke bare regnskogene, men også retten til å utvinne mineraler og til fiskeressursene i u-landene.

Også i Nord kan nye GATT-regler overkjøre miljøhensyn. Japan har for eksempel klaget på et hogstforbud i USAs urskoger, fordi de mener det rammer forsyningen av tømmer til Japans treforedlingsindustri. Hensikten med forbudet er å bevare en truet ugleart, og det rammer også forsyningene til amerikansk industri. Japan har lagt fram et forslag i Uruguay-runden som skal hindre tiltak som dette.

Kjøtt og sukker

I bytte for kontrollen med naturressursene, håper landene i Sør å slippe inn på i-landenes markeder med sine matvarer. Dette er et hovedkrav fra u-landene i GATT-forhandlingene. De krever at de rike landene fjerner import-restriksjoner og kutter sine landbruks-subsidier. Her stopper enigheten mellom u-landene og miljøvernerne. For dersom import-restriksjonene fjernes, blir resultatet at mer regnskog meies ned for å gi plass for kvegfarm og sukkerplantasjer som gir gode valutainntekter. For landene i Nord kan GATT-avtalen bety økte utslipp. Det koster penger å rydde opp i forurensende industri, men GATT-reglene tillater ikke at beskytter sine markeder med en slik begrunnelse. WWF mener faktisk at en avtale som Montreal-protokollen om ozon-ødeleggende KFK-gasser, kan være truet. Montreal-protokollen åpner for handels-sanksjoner mot land som ikke oppfyller sine forpliktelser. Slike tiltak er i strid med GATT-avtalen. En avtale om å begrense CO₂-utslippene kan hindres på samme måte, mener WWF.

Se også side 2

Norges Naturvernforbund
Postboks 2113 Grünerløkka
0505 Oslo 5
Bankgiro: 1720.05.00717
Postgiro: 5 09 46 02
Ansv. red.: Gunnar Bolstad

Telefon: (02) 71 55 20
Telefax: (02) 71 56 40
Prod.: GPG Sats & Trykk as
Annonser: NMR, (02) 61 62 10
Prod.: GPG Sats & Trykk as,
Oslo

Lønnsomt miljøvern

Tidene forandrer seg. Mens Naturvernforbundets krav tidligere ble dømt nord og ned som håpløst dyre og urealistiske, er det nå plutselig våre ideer som lønner seg. Industriens løsninger er samfunns-økonomisk på jorden.

For hør bare på oljedirektør Gunnar Berges argumentasjon for et gasskraftverk: – Mener vi at det er miljømessig forsvarlig å satse på gasskraft til aluminiumsproduksjon, *må vi sørge for å lage dette slik at det blir lønnsomt.*

Slikt sier bare en kraftsosialist av «noen-har-snakket-sammen»-skolen – i et arrogant forsøk på å manipulere et landsmøtevedtak som sier *nei* til utbygging av gasskraftverk og *ja* til CO₂-avgifter på gass og olje.

For det første vil gasskraft til norsk aluminiumsproduksjon aldri bli miljømessig forsvarlig. Bare den kraftintensive industrien og politikernes deres vil hevde at polakker og tsjekkere plutselig vil legge ned sin forurensende industri fordi Norge produserer så miljøvennlig aluminium. Men de tror ikke på det selv.

For det andre vil miljøavgiftene på CO₂ – som er på vei inn i hele Europa og som heller ikke norsk industri slipper unna – gjøre at gasskraftverket vil bli ytterligere ulønnsomt. Også uten avgifter er det jo påvist at kraftverket er et tapsprosjekt.

Og vannkraften?
– Den nye energiloven gjør at det blir en økonomisk risiko å bygge ut vannkraft, og det har det jo ikke vært før, sier generaldirektør Erling Diesen i NVE. Så vet vi det.

Det som derimot er lønnsomt, er en massiv satsing på enøk og effektivisering av gamle kraftverk. Her kan Norge skaffe seg flereogtjue TWH for en billig penge. Dette er kraft som kan avhjelpe drivhusutslippene i våre naboland, for den norske industrien greier seg nok med kraft ved hjelp av enøk i egne bedrifter. Flyplassen?

Dropp hele greia. En investering i høyhastighetsnett på jernbanen vil ta en fjerdedel av trafikken fra en ny hovedflyplass – og hva skal vi da med den?

En massiv jernbaneutbygging vil i tillegg gi tusenvis av arbeidsplasser på anleggs- og leverandørsiden. Og vi får spredt utbyggingen over et større område. Det må da være bedre distriktspolitikk å bygge jernbane over det ganske land enn å asfaltere et jorde på Romerike?

På neste års statsbudsjett bør det føres opp innkjøp av kalkulatorer til samtlige stortingsrepresentanter. Regnestykkene til Norsk Hydro, Statoil, SAS og Braathen er ikke å stole på.

Stiller miljøkrav

Naturvernforbundet og Norsk Bonde- og Småbrukarlag har gått sammen om en rekke miljøkrav til GATT-forhandlingene. De ber om at miljøkonsekvensene av økt frihandel analyseres, og krever at regjeringen ikke godtar en GATT-avtale som går ut over matvaresikkerheten.

RAGNHILD SVED

– Økt frihandel betyr større konkurranse om å produsere billig. For landbruket innebærer det mer bruk av maskiner, olje, sprøytemidler, kunstgjødsel og mer monokulturdrift, sier Erik Solheim, leder i Naturvernforbundets jordbruksutvalg.

– Målet med frihandel er økt økonomisk vekst og økt forbruk, midlet er større produksjon og handel. Hensynet til konkurranse-evnen slår ut alle miljøhensyn. Resultatet er mer ressurstapping, mer forurensning og mer avfall. Selv om ny teknikk skulle gi mindre forurensning per produsert enhet, hjelper det lite når produksjonen og forbruket øker, sier han.

Solheim peker på at frihandel med matvarer gir langt større usikkerhet enn om man baserer seg på egen produksjon. I dag faller matproduk-

sjonen i verden og reservelagrene minker.

– Dette skyldes hovedsakelig at naturgrunnlaget for landbruket svikter i mange områder, blant annet på grunn av rovdrift på jordareal og grunnvann. Den type landbruk som har gitt billigere matvarer for en stor del ikke bærekraftig, men fortærer jorda som er landbrukets hovedressurs, sier Solheim.

Retten til å trygge matforsyningen er et viktig krav fra organisasjonene til GATT-forhandlingene. De ber også regjeringen om å kreve at miljøkonsekvensene av økt frihandel analyseres. GATT-forhandlingene kan ikke fortsette som om miljøproblemene ikke eksisterte, sier de. Norge må heller ikke godta noen internasjonal avtale som svekker landenes rett til å sette strenge standarder for miljø, helse og sikkerhet, heter det i uttalelsen som er sendt regjeringen.

Observatørstatus

Naturvernforbundet har fått observatørstatus i reguleringsrådet for fiskeriene etter lang og hard strid. Den nye fiskeriministeren, Oddrun Pettersen, skjærer igjennom og oppnevner Naturvernforbundet som observatør.

– Den nye regjeringen har vist vilje til å legge om til en ny fiskeripolitikk og handler i tråd med Brundtlandkommisjonens anbefalinger, sier Bente

Åsjord, som leder Naturvernforbundets Barentshavutvalg.

I Brundtlandrapporten heter det at de frivillige organisasjonene må sikres innsyn i saker som har betydning for natur og miljø.

De faste representantene i reguleringsrådet er Havforskningsinstituttet, Fiskeridirektoratet, Direktoratet for naturforvaltning og ni representanter for næringsinteressene.

– Prisene stiger uansett Strid om krafteksport

– Det er ingen grunn for Norge til å åpne seg på kraftsiden mot et Albania-liknende energimarked i EF, sier direktør Andreas Krogh i Metallurgisk Industris Landsforening. Det er lite som tyder på at EFs energimarked blir «fritt» i vanlig forstand. Kraftmarkedet i EF er preget av ingen konkurranse, lite innsyn og det ulmer under overflaten, ifølge Krogh.

GUNNAR BOLSTAD

– EF-landene driver en tilsvarende segmentering av energimarkedet som Norge gjør. For kjellen er at mens det hersker full åpenhet rundt den norske kraftkrevende industriens energipriser, regnes slike opplysninger som en konkurransefaktor og holdes hemmelige i EF-landene. Og det er ingenting som tyder på at EF-landene vil slutte å la industrien få billigere energi enn husholdningene, heller ikke når det indre marked trer i kraft. Overføringsnettet åpnes ikke for alle, slik man først trodde. Derfor er det tvilsomt at et kraftmarked i EF vil få øyeblikkelige konsekvenser for energitilgangen til norsk metallurgisk industri, sier Krogh. – Men hvordan situasjonen vil være etter år 2000 er det vanskelig å si nå.

Freg utvikling

Krogh ser ikke bort fra at EFs energimarked kan komme til å endre seg, men han mener at utviklingen av et fritt energimarked i EF går meget tregt.

– Alle EF-landene praktiserer monopol på eksport over landegrensene. Norge bør ikke satse på eksport av vannkraft. Det er riktig å forvalte kraften selv i Norge, sier Krogh, og peker blant annet på de store valutaintektene dette gir. Det ligger et enormt potensiale i EF og i andre land i Europa for enøk og effektivisering av eget kraftforbruk. La dem først realisere dette. Han peker på at norsk aluminiumindustri nå er nede i 12.500 kilowattimer pr. tonn produsert metall på nye

anlegg, mot cirka 15.000 kwh i eldre anlegg.

– Den nye fastkraftavtalen med Sverige svekker det norske kraftmarkedet sterkt mot slutten av 90-årene, i en periode vi allerede i dag vet vil være preget av manglende krafttilgang. Jeg ser ikke bort fra at vi kan bli nødt til å importere kraft fra Sverige, og denne kraften vil de neppe selge billig til oss, sier Krogh.

Høyere priser

Alcatel-STK, som er en av hovedeksponentene for eksport av norsk kraft, mener at Kroghs synspunkter er for ensidige:

– Jeg skjønner godt den kraftintensive industriens ønsker og behov, men i det lange løp kan vi ikke opprettholde dagens kraftpriser til norsk industri, sier administrerende direktør Thor Viksveen i Alcatel-STK.

Viksveen legger heller ikke skjul på sine egne interesser i saken: – Det er klart at krafteksport er interessant for vår kabeldivisjon. Vi erkjenner selvsagt den kraftintensive industriens interesser, men mener at det må bli en bedre balanse enn i dag og markedsprinsippene vil utløse dette. Den nye energiloven åpner for en liberalisering, og den internasjonale utviklingen går også i samme retning, sier Viksveen.

Økonomisk risiko

– Det nåværende eksport/import-monopolet som Statkraft har, vil trolig bli opphevet. Da vil vi enten få et fritt marked – som vil bety en betydelig prisøkning, eller en ny form for

samordning, sier generaldirektør Erling Diesen i Norges Vassdrags- og energiverk.

Diesen foretrekker en eksport/import-samordning som likner på gassforhandlingsutvalget. – Da vil vi kunne skjerme det norske kraftmarkedet, sier Diesen, som mener at norsk kraftpriser i alle fall vil komme til å stige:

– Den nye energiloven gjør at det blir en økonomisk risiko å bygge ut vannkraft, og det har det jo ikke vært før. Derfor vil fortsatt kraftutbygging bety økte kraftpriser. Ingen vil våge investeringer på hundrevis av millioner, dersom man ikke er sikker på en viss avkastning, sier Diesen. Han vil imidlertid ikke ta stilling til om en prisøkning på kraft skal ramme den kraftintensive industrien:

– Det er ikke vår jobb å drive industripolitikk.

Nøkterne øyne

– Kravet om billig energi fra et gasskraftverk stiller den kraftintensive industrien i et helt nytt lys, i betraktning av det store kraftoverskuddet i Norge. Vi må begynne å se på norsk kraft med nøkterne øyne. Det er viktig å finne ut hvor markedsverdien av kraften blir størst, sier avdelingsdirektør Jan Moen i Norges Vassdrags- og energiverk.

Moen er også opptatt av at lokale energiverk og utbyggere må realisere sitt energipotensiale først dersom dette blir billigere kraft enn nye utbyggingsprosjekter. – Den nye energiloven åpner for et slikt «balanseprinsipp», sier Moen.

Nye allianser for enøk

– Mens vi tidligere utelukkende har hatt motstandere i industrien, ser vi plutselig at vi er i ferd med å få allierte også der. Det er en historisk hendelse, sier fagsjef Tore Killingland i Naturvernforbundet.

– Vi er i ferd med å få allierte i den delen av industrien som ikke lager råvarer, sier Killingland, som synes det er særlig interessant at en høyteknologi-bedrift som Alcatel-STK ser hvilket potensiale det ligger i norsk krafteksport, uten at man behøver å bygge ut nye vassdrag. – Men det er viktig å ikke glemme at våre nye allierte i industrien har egne økonomiske interesser bak standpunktene sine, sier Killingland.

– Også i NVE ser vi nye signaler, og det er fristende å si: «Hva var det vi sa?» Utviklingen på kraftmarkedet viser at våre prognoser var riktige. Skriket etter mer kraft burde nå forstumme. Siden 1970-årene, da industrien klaget som verst over mangelen på kraft, har vi også fått faglig dekning for hvilket potensiale det ligger i enøk og opprusting. For eksempel kan man hente inn fem terrawatt bare gjennom opprusting av nettet, mens det ligger over 20 terrawatt i enøk.

– Det er ingen vei tilbake når det gjelder energieffektivisering. Norsk industri, som hittil har boltret seg i billig energi, bør være glad for at det settes krav til en bedre utnyttelse. Dette vil i sin tur bli et konkurransefortrinn for industrien, både fordi kraftprisene bør øke i tiden som kommer, og fordi foregangsbedrifter får muligheter til å eksportere egne enøkløsninger utenlands.

Takk for støtten!

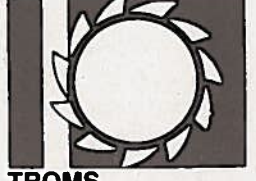

VESTLANDSMEIERIET
HOVUDKONTOR: MINDE ALLÉ 10 · 5032 MINDE
TELEFON (05) 28 38 90 · TELEFAX (05) 28 37 42

EN TREND-SKAPER I BÅND
as Cebelle *Trønderud*

 Doure kommune

 HORDALAND fylkeskommune
Lars Hillesgt. 22,
5020 BERGEN
Tlf.: 05-23 90 00

KONGSBERG OFFSHORE a.s.

TROMS KRAFTFORSYNING

KK-ventilasjon a.s.
LUFT - KLIMA - ENERGI
INGENIØRFIRMA

KLAUSEN MEK VERKSTED
5982 HOLMEDAL

Tåler vi gift bedre enn svensker?

– Miljøvernlandet Norge må forby de sprøytemidler som er forbudt i utlandet. Det som er farlig annetsteds, er også farlig for nordmenn. Forsiktighetsreglene må tilpasses de strengeste reglene i Skandinavia, krever Naturvernforbundet i Hordaland.

– Vi trodde at giftnemda beskytter oss mot unødvendig giftige midler. Dessverre er det ikke slik, sier Hans Schaefer i NNV-Hordaland.

– Praksisen i de skandinaviske land er meget forskjellig. I Sverige er de ganske restriktive, med en målsetning om å halvere forbruket i 1990 i forhold til gjennomsnittet i 1981-85. Sverige ser ut til å dette målet, sier Schaefer, som peker på det positive faktum at sprøytemidelforbruket i Norge i hvert fall går noe ned.

Flere midler

Schaefer har utarbeidet en lengre liste over sprøytemidler som behandles ulikt i de skandinaviske land. Her er noen

eksempler:

Fention: Allmenn bruk i Norge. I Danmark totalforbudt. I Sverige tillatt bare mot lopper på hunder og katter. Omsatt i Norge 1988 – 2.800 kilo.

Lindan: Middel mot skadedyr, brukes blant annet til beising av såkorn og sprøyting av tømmer. Mistenkt for å være kreftfremkallende. Totalforbudt i Sverige. Ett middel, Lindan 20, er fortsatt tillatt i Norge.

Metoksuron: Mot ugras i gulrotkulturer. Forbudt i Sverige, utgått i Danmark i 1989. Leveandøren vil ikke gjøre kreftforsøk. I Norge gjøres ingen-ting.

Natriumklorat: Det mest po-

pulære ugrasmiddelrt i Norge. Produseres av Vadheim elektrokjemiske fabrikk i Bergen. Forbudt i Sverige i 1989 på grunn av høy bevegelighet i jorden, lang levetid og ellers dårlig dokumentasjon. Utgått i Danmark i 1989. I Norge forbudt fra 1.1.93. Naturvernforbundet i Hordaland krever umiddelbart forbud.

Paration: Brukes i blanding med mineralolje mot skadedyr i frukt- og bærplantasjer. Tilbakekalt i Sverige i 1971 (!). Ingen restriksjoner i Norge.

Simazin: Ugrasmiddel. I Sverige forbudt å anvende på grusede og asfalterte flater. Streng restriksjoner og frister i Danmark. I Norge ingen restriksjoner.

Forvirring om budsjettet

Det eneste sikre rundt miljøvernelementene i neste års statsbudsjett er at det blir flertall for å utvide CO₂-avgiftene til å omfatte olje- og gass-sektoren. Da N&M Bulletin gikk i trykken hersket det forvirring rundt resten av miljøpostene. Kommunal- og miljøvernkomiteen avgir sin innstilling 10. desember.

I budsjettkompromisset som AP og mellomparterne har lagt fram, heter det at bevilgningene til miljøvern skal styrkes, men det er ennå uklart hva dette innebærer.

Her er hovedelementene i den proposisjonen som Arbeiderpartiet la fram:

For å sikre gjennomføringen av Nordsjø-planen, vil regjeringen øke rammen for tilskudd til avløpsanlegg med 40 millioner kroner.

AP vil øke antall stillinger i Miljøverndepartementet med 24 i forhold til den borgerlige regjeringens forslag, eller 13 i forhold i forhold til dagens

nivå.

Bevilgningen til energiøkonomisering foreslås økt med 36 millioner. Av disse skal fire millioner gå til forsering av miljøvennlig teknologi. 25 millioner går direkte til enøk-tiltak i industri og næringsbygg.

Samferdselsdepartementet vil øke bevilgningene til transportplaner i de ti største byene med 5 millioner og i tillegg bevilge 200 millioner til kollektivtrafikken i Oslo, bergen, Trondheim og Stavanger.

AP vil øke bevilgningene til jernbanens investeringsbudsjett. Finsetunnelen skal finansieres over budsjettet, og ikke

ved salg av eiendommer. I tillegg investeres 45 millioner med hovedvekt på Østfoldbanen.

AP vil bevilge penger til T-banebygging til Søndre Nordstrand i Oslo og til gang- og sykkelstier. Men regjeringen vil også øke investeringsrammen for veibygging.

I tillegg til de 15 millionene under Utenriksdepartementet til internasjonale miljøtiltak, har AP foreslått å avsette 75 millioner kroner til et internasjonalt klimafond. Det foreslås også bevilget 60 millioner til miljøtiltak i Øst-Europa.

Dødsstøt for flyplassen?

NSBs analyse for høyhastighetstog ødelegger hovedargumentet for en hovedflyplass. En jernbanesatsing kan redusere trafikken fra en hovedflyplass med 25 prosent. Naturvernforbundet krever at den videre planleggingen av en ny hovedflyplass stoppes til man har fått utredet konsekvensene av en satsing på høyhastighetstog.

GUNNAR BOLSTAD

– En slik reduksjon vil rive grunnlaget bort for argumentene om behovet for en hovedflyplass, sier generalsekretær Dag Hareide i Naturvernforbundet.

– I tillegg vil en massiv satsing på jernbane skape arbeidsløshet både på anleggssiden og på leverandørsiden. Ikke minst vil det ha stor betydning for sysselsettingen i distriktene. Mens en hovedflyplass fører med seg alle de pressområdeproblemer som ligger i en slik sentralisering, vil en jernbaneutbygging gi arbeidsplasser over hele landet, sier Hareide.

– Interessant

Naturvernforbundet ber nå Arbeidsdepartementet om å utrede sysselsettingspotensialet i en slik satsing.

Statssekretær Harald Rensvik i Arbeidsdepartementet uttrykker interesse for tanken: – Vi har foreløpig ikke begynt på denne problemstillingen, men vi er svært opptatt av hvordan

vi skal forsterke virkningen av miljø/sysselsetting.

Heller ikke NSB har gjort noen beregninger over hva en satsing på høyhastighetsutbygging kan ha å si for sysselsettingen, men kilder i potensielle leverandørbedrifter hevder at en slik satsing kan ha stor betydning.

Asplan

Det er en analyse fra konsulentfirmaet Asplan som viser at 25 prosent av trafikken fra en hovedflyplass vil bli overført til tog, dersom man bygger ut høyhastighetsnett på strekningene Oslo-Bergen, Oslo-Trondheim og Oslo-Kristiansand.

Utbyggingen av disse strekningene er kostnadsberegnet slik: Bergensbanen 8,6 milliarder, Dovrebanen 9,3 milliarder og Sørlandsbanen til Kristiansand 8,3 milliarder.

En jernbaneinvestering på 25-30 milliarder vil altså kunne rive grunnen bort fra prognosene som legitimerer en storstilt hovedflyplassutbygging. Investeringskostnader til en hovedflyplass på Gardermoen er pr. i

dag ukjent, men anslagene varierer mellom 18 og 40 milliarder kroner.

NSB har forøvrig fått utført en analyse som viser at en bredere satsing med en total investeringsramme på 37 milliarder kroner kan bli svært lønnsomt.

Frynsete prognoser

Den samlede antall flypassasjerer i Norge er høyere i 1990 enn i 1989, men likevel lavere enn i 1988.

En kraftig beleggvekst for chartertrafikken fører til en total økning i antall flypassasjerer på 6,6 prosent i årets ni første måneder. Imidlertid har antall flybevegelser – det vil si avganger og ankomster – sunket med 1,6 prosent i samme tidsrom i forhold til i fjor.

Dermed blir prognosegrunnlaget for en ny storflyplass på Gardermoen stadig mer usikkert. Og det skal ikke bli lettere for pådriverne i hovedflyplassaken når distriktenes representanter gjør opprør mot selve flyplassens berettigelse, slik fylkesavdelinger i Høyre og Arbeiderpartiet har gjort i det siste.

Gledelige NSB-tall

Mens personbiltrafikken hadde en nedgang på 0,2 prosent gjennom årets ni første måneder, kan NSB vise til svært gledelige tall: – Persontrafikken har økt med fem prosent på fjerntogstrekningene i år, mens intercitystrekningene har hatt en økning på hele tolv prosent i første halvår, opplyser informasjonssleder Svein Horrisland i NSB.

Det er særlig Vestfoldbanen

som gir positive utslag på statistikken. I Vestfold er toget faktisk i ferd med å ta vesentlige markedsandeler fra veitrafikken, noe som er en åpenbar trussel mot planene om en ny E 18-trasé som er kostnadsberegnet til 1,9 milliarder kroner – omtrent det samme som det samlede beløp NSB i 1991 får til investeringer, drift og vedlikehold av hele linjenettet fra Kristiansand til Bodø.

– Alt ligger nå til rette for en positiv vridning av samferdselspolitikken, sier generalsekretær Dag Hareide i Naturvernforbundet. – Dersom de økte bensinprisene og en CO₂-avgift på toppen gir en ytterligere nedgang i biltrafikken, bør myndighetene skrinlegge en rekke veiprosjekter og i stedet bruke pengene på kollektivtrafikk.

Takk for støtten!

Miljøvennlig produksjon
Arbeidsmiljøprisen '89
 VARMT VANN
-glir velvære
Prisvinner i London for Miljøvennlig produkt

 CINET
Nr. 1 på PC-nettverk.
Fabrikkveien 21
P.b. 306, 4033 FORUS
Telefon (04) 80 09 90
Telefax (04) 80 02 62

40 Butikker over hele landet.
– for miljø –
– med miljø –
 HUSFLIDEN

Selplast A/S
2440 Engerdal
064-58 948

OLJEINDUSTRIENS LANDSFORENING

UNION

NORDIC offshore
Needle Offshore AS
P.O. Box 1511 Vikla
N-0117 OSLO 1
NORWAY

TETRA PAK

DENNE JULA KAN DU GI BORT EN SKIKKELIG

MILJØ-JULEGAVE!

Solidaritetskomiteen for Nicaragua planter trær i Palcilla-dalen i Nicaragua.

Nå kan du gi bort trær i julegave til familie og venner! Dette blir en skikkelig miljø-julegave. Et tre plantet i Nicaragua er også en liten motvekt til miljøskadene som vår forbrukerkultur påfører landene i 3.verden. Derfor:

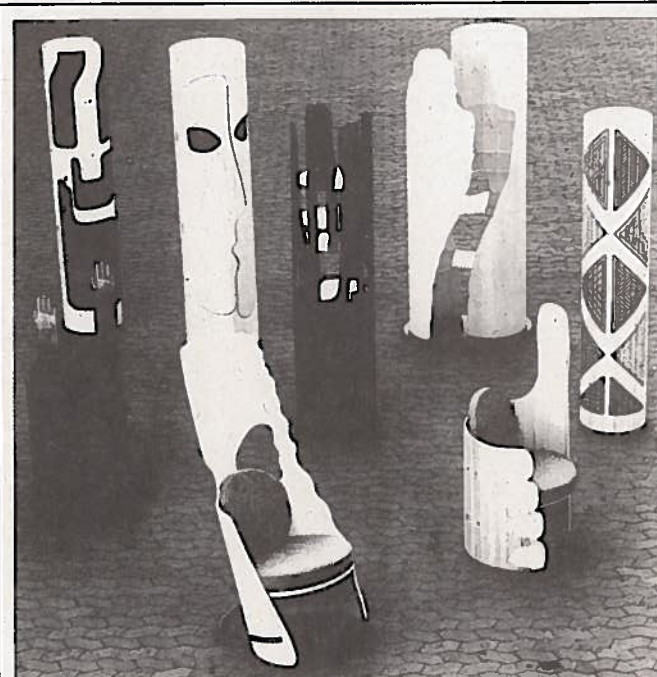
GI BORT ET TRE TIL JUL!

SLIK GJØR DU:

1. Send en postgiroblankett fra deg selv til Sol.kom. for Nicaragua, Boks 9177, Vaterland, 0134 Oslo 1. Postgiro nr. 0807 442 4040
2. På baksida skriver du navnene på dem som skal få gave fra deg, og hvor mange trær du gir bort. Hvert tre koster kr. 10, minste gave er 5 trær. Totalsummen fyller du inn på forsida.
3. Så sender vi deg flotte gavekort, laget av den kjente grafikerer Firuz Kutal, som du gir videre til hver av dem som får trær av deg til jul.

Du kan også bestille på tlf. 02 - 67 07 54

Bildet viser noen av objektene fra Peter Opsviks utstilling i Kunstindustrimuseet i Oslo 1986.

Dette var starten på det vi i dag kaller **Cylindra Object**, og som blir laget i nummererte småserier.

cylindra as

Tlf. (071) 50 033 - Fax. (071) 50 014
TUSVIK, 6222 IKORNES

GREENPEACE

utvider virksomheten i Norge med satsing på nye kampanjeområder. Vi søker derfor etter:

LEDER - Atmosfære/Energi

Greenpeace Norge søker etter en som kan lede vår kampanje på atmosfære og energi i Norge. Dette er en del av Greenpeace's internasjonale kampanje som søker å redusere forurensning til atmosfæren. Greenpeace støtter utviklingen av alternative, fornybare energikilder, til erstatning for fossilt brennstoff og kjernekraft.

Vi søker en person med god kjennskap til emnet. Som har rimelig samfunns-oversikt, og evne til å finne gode løsninger på de problemene kampanjen omhandler. Vedkommende må kunne inngå i et internasjonalt samarbeid, og samtidig arbeide selvstendig med egne nasjonale oppgaver. Gode engelsk-kunnskaper er nødvendig.

Greenpeace Norge har kontor sentralt i Oslo. Stillingen gjelder fra 1.1.1991. Lønn etter avtale.

LEDER - Havøkologi

Greenpeace Norge søker etter en som kan lede vår kampanje på feltet havøkologi. Med dette mener vi beskyttelse av det maritime miljøet mot menneskelige inngrep som fører til varig endring i havets økosystem. Kampanjen inneholder mange elementer, men i Norge er de viktigste: Fornuftig forvaltning av fiskeressurser i våre havområder, og stans i kommersiell sel- og hvalfangst.

Vi søker etter en person som har god kjennskap til emnet. Som har rimelig samfunns-oversikt, og evne til å finne gode løsninger på de problemene kampanjen omhandler. Vedkommende må både kunne samarbeide internasjonalt, og samtidig arbeide selvstendig på et nasjonalt plan. En viss internasjonal økopolitisk forståelse er ønskelig, og gode engelsk-kunnskaper nødvendig. Greenpeace Norge har kontor sentralt i Oslo. Stillingen gjelder fra 1.1.1991. Lønn etter avtale. Skriftlig søknad til begge stillingene sendes til:

Greenpeace Norge, Postboks 6803 St. Olavs Plass,
0130 OSLO 1 Att: Bjørn Økern.

(søknaden behandles konfidensielt)

Spørsmål om stillingene kan rettes til Bjørn Økern (daglig leder) på telefon 02 - 20 51 01. Besøksadresse St. Olavsgate 11, Oslo.

Greenpeace ble startet for ca. 20 år siden som en protestbølge mot kjernefysiske prøvesprengninger. Greenpeace er nå verdens største internasjonale miljøorganisasjon. Mer enn 4,5 mill medlemmer i 25 land støtter vår virksomhet.

Av arbeidsområder i Norge kan vi nevne: Utslipp fra papir og celluloseindustrien, giftutslipp fra annen virksomhet og Nordsjøkampanjen. Vi arbeider også for å opprette en verdens-nasjonalpark i Antarktis. Kjernevåpen til sjøs og kjernefysiske prøvesprengninger er noe vi har arbeidet intenst imot i årevis. Bevaring av økosystemene i havet er et meget viktig tema her i Norge, og vi spiller en viktig rolle i arbeidet med internasjonale miljø-avtaler.

Miljøproblemer er globale. Greenpeace er internasjonal.

GREENPEACE

...notiser ...notiser ...notiser ...notiser ...notiser

Bruttonasjonalproduktet

(BNP) i det tidligere Vest-Tyskland må nedgraderes med ti prosent, dersom miljøskadene tas med i nasjonalregnskapet. For andre vesteuropeiske land er resultatet trolig det same, mens for eksempel Polen mister hele 20 prosent av sitt BNP utfra tilsvarende beregninger.

Miljøkostnader i BNP-sammenheng er et omstridt tema, men nå utvikles stadig bedre metoder. - Slike beregninger tydeliggjør politiske motsetninger og tvinger myndighetene til å ta stilling til hva de egentlig beslutter, sier Anders Wade og til Dagens Nyheter. Wadeskog var en av nasjonaløkonomen som var tilstede på den statlige miljøregneskapsutredningsutvalgets seminar i Riksdagen nylig.

Fra nesten alle verdensdeler rapporteres det om rekordstore kornavlinger, og 1990 vil gå inn i historien som det beste kornåret. Situasjonen gir likevel grunn til bekymring, melder Worldwatch Institute Norden. For til tross for rekordhøsten ser det ikke ut til at det vil lykkes å bygge opp igjen verdens kornlagre. I tre år på rad nå har lagrene vært redusert i forhold til foregående år, på det tidspunkt innhøstningen er til. Og utsiktene til å bygge opp igjen kornlagrene er ikke lyse, når det ikke er mulig i et kronår som 1990.

Verdens befolkning fortsetter å vokse med over 90 millioner mennesker i året, og utpiningen av grunnlaget for matforsyning fortsetter med uforminsket styrke. Mulighetene for å utvide verdens jordbruksarealer er begrenset. Samtidig forsvinner årlig om lag 24 milliarder tonn jord fra de matproduserende områdene.

Den globale oppvarmingen kan bare reduseres tilstrekkelig dersom alle klorfluorkarbone (KFK) utfases fullstendig, ifølge en analyse som er gjort ved universitetet i den tyske byen Münster.

Montreal-protokollen, som regulerer utslippene av KFK-gasser er ikke tilstrekkelig for å redusere oppvarmingen, mener de to forskerne Wilfrid Bach og Atul Jain. Montreal-protokollen innebærer en 50 prosents reduksjon av fem forskjellige KFK-gasser.

Flere land har ensidig vedtatt en total utfasing av KFK-gasser.

Industrigiganten ICI har framstilt et helt nytt kjølemedium som etter sigende ikke har noen effekt på ozonlaget. Det nye middelet, KLEA-134a, vil erstatte KFK12 i kjøle- og luftkondisjoneringssystemer.

Direktøren ved den nye ICI-fabrikken i England som skal framstille KLEA-134a, Ralph Hodge, framholder at stoffet bare er ett av flere nye alternativer til KFK og at ICI i tiden som kommer vil introdusere nye medlemmer av KLEA-familien.

OSO Varmtvann A/S har utviklet et landsdekkende resirkulasjonssystem som tar hånd om gamle varmtvannsberedere, uansett merke.

Hvert år faller 80.000 varmtvannsberedere for aldersgrensen i Norge. I løpet av de neste fem årene vil avfallsmengden fra disse stå for 15.000 tonn skrapstål.

OSO-systemet betyr at rørleggeren kan levere den gamle berederen til grossisten, som besørger oppsamling og sender berederne med Tollpost GLOBE til OSO.

OSO mener det nye systemet gir nyttige erfaringer. En tredel av fraktutgiftene dekkes av inntektene fra skrapstålet, mens man håper å dekke opp resten gjennom salg av nye beredere.

En ny type batterier helt uten miljøgiftene kvikksølv og kadmium er lansert på det norske markedet. Det er Knut Aronsen A/S som markedsfører batteritypen UCAR.

Ralston Energy Systems i

Sveits, som produserer batteriet, har også valgt å droppe klorplasten PVC i emballasjen, og satser i stedet på PET-plast.

UCAR-produsenten har kommet SFT i forkjøpet og fra 1995.

Fremskrittspartiet har oppnevnt lederen i Naturvernforbundet i Lindås som sin representant i miljøvernutvalget i Lindås kommune utenfor Bergen.

- Miljøaksen er altfor viktig til at vi partipolitikere skal ha monopol på å være med å styre utviklingen, uttaler en representant for FRP til avisen Nordhordland.

Naturvernforbundets Sveinung Klyve, som blir nestleder i miljøvernutvalget, sier at han er litt overrasket, men at han ser positivt på en plass i utvalget. Han lover at han ikke vil slutte å kritisere utvalget for å gjøre for lite, slik han tidligere har gjort ved flere anledninger.

Alvørn ungdomsskole fikk nye lærebøker fordi elevene slukket lyset og lukket vinduene når de forlot klasserommet.

Under ENØK-kampanjen på Nesodden i fjor sparte Alvørn ungdomsskole over 10.000 kroner i strømutfgifter, skriver Akershus Amtstidende. Etter en del tautrekking har kommunen gått med på å tilbakeføre den innsparte summen til skolen. Mesteparten av pengene ble brukt til å kjøpe sårt tiltrengte norskbøker til 9. klasse. Skolene på Nesodden møter nå vinteren med stor energisparelyst. De trenger mye annet utstyr som de ikke får bevilget penger til på det vanlige skolebudsjettet.

I den amerikanske byen Atlanta går domstolene helt nye veier for å begrense forurensningen. En bank som lånte ut penger til en bedrift som grov ned giftig avfall på industritomten, ble dømt som medskyldig og pliktig til å betale for oppryddingen.

Takk for støtten!

ThermOtech
NORGE A/S

CARPARK

02-17 01 80

Honeywell

HELPING YOU CONTROL YOUR WORLD

Wittusen & Jensen
Pb 115 Kalbakken
0902 OSLO 9

Arcade Shipping

NOREMA
gjør hjemmet triveligere

TINFOS
TINFOS AS

Hof kommune
Hofslundveien 5
3090 HOF

telefon 033 58 170
telefax 033 58 286

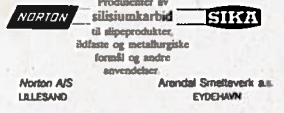
Takk for støtten!

Norpapp
Norpapp Industri A/S

DYNO

Producenter av
silisiumkarbid
til slippemidler,
bånd og metallurgiske
fremst og andre
særlige
Norton AIS
LULEÅS
Årstad Smelteverk A.S.
EYDEHÅN

Carl Emil A/S
Søren Bull's vei 2
Postboks 110 Furuset
0101 Oslo 10
Telefon (02) 30 15 30
Telefax (02) 30 87 88

AUST-ØST FYLKESKOMMUNE

KJØTT-
PRODUKTET
FRA
Fjansbrøten
ER BEDRE

Fred.Olsen & Co.

STØTT
NORGES
NATURVERNFORBUND!

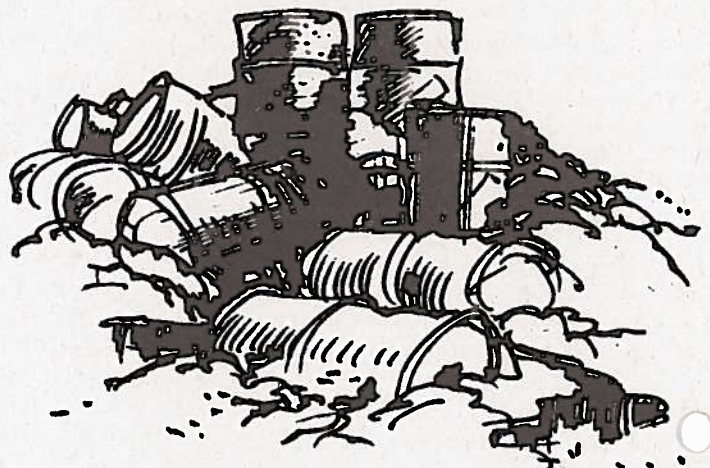
Nå sprekker gifttønnene

De store giftmengdene som befinner seg innmurt i betong på bunnen av Østersjøen volder ny bekymring. Tønnene kan snart begynne å lekke, ifølge Dagens Nyheter.

Hittil har miljømyndighetene trodd at betongarmerte tønner med miljøfarlig avfall kunne oppbevares trygt på havbunnen. Men man hadde i utgangspunktet ikke regnet med at Østersjøen i seg selv skulle bli så forurenset. Underskuddet på oksygen gjør at det oppstår store mengder svoveldioksid som etser seg inn i betongen.

Det største kjente enkeltdepotet befinner seg i Sundsvallsbukta. Der senket Stockviks-verken 23.000 tønner med kvikksølvholdig katalysatormasse i 1950- og 60-årene. Til sammen inneholder disse tønnene åtte tonn rent kvikksølv. Til sammenlikning slipper Sverige ut totalt tre tonn kvikksølv i året.

Fylkesmyndighetene i Västernorrland vil ikke hente opp kvikksølvtønnene. Det ville i så fall koste flere hundre milli-

oner kroner. Imidlertid vurderer Naturvårdsverket å sanere et område i bukta, fordi algene i områdene nå har begynt å ta opp i seg kvikksølv fra den forurensede bunnen.

Arsenikk

I tillegg til de 23.000 tønnene finnes det anseelige mengder

nedsenket avfall som myndighetene ikke kjenner til. Blant annet går det rykter om at store mengder tønner med arsenikk er senket i Bottenviken.

Det er teknisk mulig å kartlegge forekomstene av gifttønner i Østersjøen, men heller ikke dette finnes det penger til.

Danmark sliter i EF

Miljøarbeidet i Danmark får stadig tilbakeslag som følge av EF-medlemsskapet. Danske regler mot gentukling, løsningsmidler og asbest er nå under kraftig press fra EFs sentrale organer.

EF har gitt Danmark ordre om å endre sin restriktive lov om genteknologi. Nå skal danskerne presses til å vedta en lov der det tillates å sette ut genspleiserte organismer i det fri.

Det bærende prinsippet er at industrien skal få hurtige tillatelser, skriver bladet Bonde- og Småbruker. Søknader skal behandles på høyst 90 dager.

Advarsler fjernes

EF-kommisjonen forlanger at Danmark skal fjerne merking av farlige stoffer som DEHP og løsemiddelet Dichlormetan. Miljøvernminister Lone Dybkjær er trolig villig til å få en EF-rettssak på nakken. Hun akter ikke å fjerne DEHP fra

den danske listen over kreftfremkallende stoffer. Men departementets egne jurister sier til tidsskriftet Ingeniøren at de er sikre på å tape.

Dybkjær kollega i industridepartementet, Anne Birgitte Lundholt, er imidlertid innstilt på å fjerne helseadvarselen på et annet stoff, nemlig løsemiddelet Dichlormetan.

Svekket asbestvern

EF-kommisjonen har vektet tilbake for et oppgjør med den kapitalsterke asbestindustrien i Belgia og Tyskland, ifølge det danske tidsskriftet Notat. Asbest-ement holdes helt utenfor et nytt EF-direktiv som skal stramme inn asbestreglene.

Men forslaget gjelder bare mot gammel asbest.

Ifølge EF-kommisjonens forslag skal man fortsatt anvende billige optiske mikroskoper for å måle asbestfibre i luften. De farligste asbestfibre kan slett ikke sees i et slikt mikroskop. I Norden har vi gått bort fra denne metoden, sier arbeidsmiljøeksperten Sussi Handberg ved Ålborg Universitet til Notat.

Handberg mener også at EF-kommisjonen underslår viktige fakta. Kommisjonen regner med 1500 dødsfall i året som følge av asbest. I virkeligheten er tallet langt høyere, mener Handberg.

Til produsenter og importører av
kjemiske stoffer og produkter:

KAST DIN GAMLE STOFFLISTE

Endrede regler om advarselmerking

Vi vet idag mer om hva som fremkaller kreft, allergi og andre sykdommer enn for få år siden. Dette er en av grunnene til at forskrifter om helsefaremerking er endret.

Den nye merkingen vil gi større trygghet for alle brukere.

Reglene er samlet i to publikasjoner. Den ene inneholder forskrifter om helse-, brann- og eksplosjonsfaremerking, med tilhørende veiledning. Den andre inneholder Stofflisten. Publikasjonene kan kjøpes hos Fabritius til ca. 150,- kr. pr. stykk.

Produsent eller importør av kjemiske stoffer og produkter må følge de nye forskriftene. Du trenger derfor begge publikasjonene.

Send inn bestillingskupongen allerede i dag.

Engelsk utgave vil være i salg i begynnelsen av 1991.

Statens
forurensningstilsyn

Vi bestiller: stk. Forskrifter m/veiledning
..... stk. Stoffliste
å ca. kr. 150,- pr. enhet.

Firma:

Navn:

Adresse:

Postnr./sted:

Kupongen sendes: Fabritius Forlag, Postboks 1156, Sentrum, 0107 Oslo 1. Tlf.: 02 - 63 64 00. Telefax: 02 - 63 65 90.

Takk for støtten!

**Røhnes
Papirservice A/S**
Pb 6556 Rodeløkka,
0501 OSLO 5
Tlf. 02-37 95 25

**LØRENSKOG
KOMMUNE**

Berge høster storm

Arbeiderpartiets parlamentariske leder høster storm med sin noe spesielle tolkning av partiets vedtak om gasskraftverk. – Gunnar Berge ber om bråk og det skal han få, sier AUF-leder Turid Birkeland til N&M Bulletin.

I Dagbladet i forrige uke gikk Berge ut med sin tolkning: – Vedtaket åpner for gasskraftverk, sa Berge. Han mener at gasskraftbasert aluminiumsproduksjon er miljømessig langt å foretrekke foran aluminiumsproduksjon basert på kull eller olje på kontinentet. – Mener vi det er miljømessig

forvarlig å satse på gasskraft til aluminiumsproduksjon, må vi sørge for å lage dette slik at det blir lønnsomt, sa Berge.

– Landsmøtet vedtok CO₂-avgifter på gasskraft og at kraftverket ikke skal bygges før det finnes miljømessig forvarlige løsninger på utslippe-

ne, sier Birkeland. Hun reagerer særlig på Berges «lønnsomhetsteorier»: – Dette er tradisjonell kraftsosialisme og er nesten dobbelt miljøfiendtlig.

Birkeland anser ikke gasskraftsaken som vunnet ennå og vil arbeide for å få utsatt både ilandføringen og den planlagte metanolfabrikken i Trøndelag.

Spar 450 kr på lyset

Hver husstand i Norge kan spare drøye 450 kroner på lysregningen uten at det går utover komforten. En gjennomsnittlig husstand har et enøk-potensiale på over 1.000 kilowattimer bare på bruk av lyset, mener avdelingsdirektør Jan Moen i Norges Vassdrags- og energiverk (NVE).

Totalt vil denne besparelsen utgjøre 1,5 terrawattimer – om lag en prosent av Norges totale strømforbruk.

– En slik innsparing oppnås hovedsaklig gjennom en annen holdning til bruk av elektrisitet, men også gjennom en overgang til nytt utstyr, for eksempel energivennlige lyspærer, sier Moen.

Han peker på at norske hus-

stander bruker hele 1.600 kilowattimer i året til belysning, mens det tilsvarende tallet i Sverige er bare halvparten.

– I Norge slår alle på lyset, men ingen slukker det. En gjennomsnittlig norsk villa kan ha mellom 40 og 130 lampenpunkter, og de fleste utstyres med 60 watts pærer. I andre land er det vanligst å bruke 40 watts pærer. De fleste europe-

iske land har hatt et lysspareprogram. I Norge har vi aldri hatt noe slikt.

Økt salg av energivennlige lyspærer, som ikke bruker mer enn 10-15 watt, vil kunne gi lavere priser. I dag er det kostbart å investere i slikt utstyr, men lyspærene og lysstoffrørene varer desto lenger, sier Moen.

Meld deg inn i
Naturvernforbundet

**BRYNS
PATENTKONTOR**

TELEKRAFT

Organisasjon for næringspolitikk,
skogservice og tømmeromsetning

BLI KJENT MED NYE MENNESKER!

*Få fedre benytter seg av retten til permisjon mens barnet er lite.
Kanskje fordi de ikke vet hva de har krav på?*

JA TAKK! Send meg brosjyren om fedres rett til omsorgspermisjon.

Navn _____

Adresse _____

Postnr. og sted _____

Sendes til Statens informasjonstjeneste, Postboks 8026 Dep. 0030 Oslo I

Drivhuseffekten kan gi totalt sammenbrudd

Forskerne i FNs klimapanel (IPCC) kalkulerer med en global temperaturøkning på 2-4 grader i neste århundre. Men de innrømmer også at det kan bli verre. Mens mange politikere snakker om en tilpasning til drivhuseffekten, finnes det indikasjoner på at den globale oppvarmingen kan føre til en utslettelse av den menneskelige sivilisasjon.

På klimakonferansen i Geneve nylig la forskningssjefen i Greenpeace, Dr. Jeremy Leggett, fram sitt scenario for et klima som løper løpsk. Ifølge Leggett er dette alternativet bygget på faktiske opplysninger fra IPCCs egen rapport:

«Globale middeltemperaturer stiger raskere rundt årtusenskiftet enn de har gjort noensinne så lenge mennesket har bebodd jorden. Verden blir stadig varmere mens konsentrasjonen av karbondioksid (CO_2) fortsetter å bygge seg opp i atmosfæren og andre, nye drivhusgasser som for eksempel HFC-134 slippes ut.

Stadig varmere verdenshav viser seg å ha mindre evne til å ta opp CO_2 tidligere. Hellet er ikke med oss. En feedback-mekanisme som gjør at plankton ikke formerer seg kommer inn,

akkurat slik mange forskere tror den gjorde under hurtige oppvarmingsfaser på slutten av forrige istid. Reduksjonen i planktonmengden er faktisk mer omfattende enn sist, fordi økt innstråling av ultrafiolett-B fra et svekket ozonlag har ødelagt planktonbestandene på høyere breddegrader. Dermed øker CO_2 -innholdet i atmosfæren – uabsorbert av havet – og temperaturen stiger stadig.

Omvendt fotosyntese

På dette tidspunkt opplever økosystemet en økning i jordens og plantenes omvendte fotosyntese. Følgelig slippes mer karbondioksid ut i atmosfæren. Den økende temperaturen fører til at tundraen smelter forttere enn forventet. Mer CO_2 , og nå også store mengder metan – en enda farligere klimagass – slippes ut i atmosfæ-

ren fra de stadig større våtmarksområdene og fra den økende nedbrytningen av organisk materiale. Temperaturen stiger stadig.

Nå forsterkes oppvarmingen over det nivået som pr. i dag er forutsagt gjennom klimamodellene, fordi skyene har begynt å arbeide mot oss: Det totale bidraget av skyer i den moderne verden skifter fra å være en negativ til å bli en positiv feedback-mekanisme ettersom flere skyer dannes høyere oppe enn det som er tilfellet i dag. Dermed bindes mer varme i atmosfæren. Resultatet er alvorlig tørke på mange breddegrader. Dette betyr at det ikke blir noen økt vekst som et resultat av karbondioksidens gjødslingseffekt. Og fordi det er mindre fotosyntese som bruker CO_2 i atmosfæren, vil enda høyere CO_2 -konsentrasjoner bygge seg opp. Dagens barn er på dette tidspunkt 50-60 år gamle.

Noen regioner i verden er bare litt oppvarmet. Størstedelen av verden lider imidlertid under dype økologiske problemer. Vinnerne på kort sikt – i områder der klimaet er blitt

mer stabilt og avlingene har vokst – rammes nå også av en drastisk forverret («blighted») verdensøkonomi.

Kjemiske reaksjoner

Og uflaksen fortsetter. Kjemiske reaksjoner i troposfæren arbeider mot menneskeheten. Mer nitrogenoksider og karbonmonoksyd akkumuleres stadig, noe som fører til betydelig økte ozonmengder i troposfæren enn tilfellet er i dag.

Og nå er også de arktiske strøk begynt å bli varmere. På dette tidspunkt begynner den verste feedback-mekanismen å tre i funksjon. På den arktiske kontinentalsokkelen slippes det løs enorme mengder metan. Målingene fra det nye World Climate Monitoring System avslører en kraftig økning i konsentrasjonen av klimagasser i atmosfæren. Endelig blir det iverksatt hurtige politiske tiltak, koordinert gjennom FN, for å redusere utslippene av klimagasser. Men det er for sent. Klimaet har løpt løpsk.»

Navn/bedrift: _____

Adresse: _____

Postnr./sted: _____

JA, jeg vil abonnere på N&M Bulletin

Naturvernforbundets nyhetsbrev N&M Bulletin kommer annenhver uke. Abonnement gjelder for ett år.

Jeg vil abonnere på _____ eksemplar(er) av hvert nummer.

Abonnementstype (sett kryss):

- ☐ Institusjoner/bedrifter kr. 250,-
- ☐ Privatpersoner (ikke-medlemmer) kr. 150,-
- ☐ Privatpersoner (medlemmer) kr. 120,-
- ☐ TILBUD! 2 måneder GRATIS!
- ☐ Jeg vil bli medlem, kr. 200,-

Kan sendes
ufrankert
i Norge.
Adressaten
vil betale
portoen.

SVARSENDING

Avtale nr. 109 000/5 Pb.

**Grünerløkka postkontor
0505 OSLO 5**